

4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının farklı okunabilirlik formüllerine göre incelenmesi¹

Özlem Ulu Kalın², Arcan Aydemir³

Özet

Anadilinin temel etkinliklerinden biri olan okuma becerisi, bireyin okul yaşamında ve toplumsallaşmasında önemli bir yere sahiptir. Öğrencilere yetkin bir okuma becerisinin kazandırılması çalışmalarında, okuma sürecinde kullanılacak metinlerin seçiminde bazı ölçütlerin göz önünde bulundurulması gerekir. Bu ölçütlerden biri de okunabilirliktir. Okunabilirlik formülleri metnin gözlenebilen dilsel özelliklerinden yola çıkarak metinleri okuma zorluklarına veya kolaylıklarına göre aşamalı olarak sınıflandırmayı amaçlayan kestirim araçlarıdır. Ders kitaplarının en önemli özelliği, öğrencilerde bir bilim alanına ilişkin ilk algılama ve kavramsallaştırmaların, bilgi altyapısının, beceri kazanımının çerçevesini oluşturmalarıdır. Ders kitabının okunabilirliğinin seviyeye uygun olması, konuların öğrenciler açısından kolay anlaşılmasını sağlayacaktır. Çalışmada dört farklı yayınevine ait ilkökul 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının okunabilirliğinin ölçülmesi ve hedef yaş kitlesine uygun olup olmadığı saptanmıştır. Araştırmanın modeli doküman incelemesine dayalı betimsel bir çalışmadır. MEB Yayınevi ve özel yayınevleri tarafından hazırlanan ders kitaplarından seçilen metinler üzerinde Felsch Okuma Kolaylığı Okunabilirlik Formülü, SMOG Okunabilirlik Formülü, Gunning Zorluk Göstergesi, Fry Grafik okunabilirlik formülü, Ateşman tarafından Türkçe için geliştirilen Okunabilirlik Formülü uygulanmıştır. Bu formüllerin yanı sıra 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının okunabilirliğinin araştırılmasında uluslararası geçerliliğe sahip CLOZE test prosedürü kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Artvin Merkez ilçedeki tüm ilkökulların 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda Ateşman tarafından Türkçe için geliştirilen okunabilirlik formülü dışında diğer formüllerden elde edilen sonuçlar ders kitaplarının hedef kitleye uygun olmadığını ortaya çıkarmıştır. Ateşman tarafından Türkçe için geliştirilen okunabilirlik formülü sonuçlarına göre ise 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının orta güçlük düzeyinde olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, ders kitabı, okunabilirlik

¹ Bu çalışma 19-21 Ekim 2017 tarihleri arasında gerçekleşen EYFOR-8'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² ORCID: 0000-0001-9317-5261, Yrd. Doç. Dr., Arvin Çoruh Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, ozlemulu@artvin.edu.tr

³ ORCID: 0000-0001-8110-954X, Araş. Gör., Arvin Çoruh Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Abstract

Reading ability, that one of the basic activities of native language, has an important role in individual's school life and socialization. Some measures should be taken into consideration for students to gain a competent reading ability and for choosing texts which will be used in reading process. Readability is one of these measures. Readability formulas are estimation tools that for gradually classifying the text in terms of its difficulty or easiness based on text's observable lingual features. The most important feature of the course books is constructing the framework of gaining ability, basis of knowledge, perceptions and conceptualization regarding a scientific field for students. The suitability of the course book to the level will provide understanding the subjects easily for students. In the study, readability and suitability to the target age group of primary school 4th grade social studies course books, that belongs to seven different publishers, was determined. Descriptive model that based on document review was used for the study. Flesch Reading Easiness Readability Formula, SMOG Readability Formula, Gunning Difficulty Indicator, Fry Graphic Readability Formula, and the readability formula which was developed by Ateşman for Turkish were applied on the texts was chosen from course books that were published by both MEB Publishing and private publishing companies. As well as these formulas, for researching the readability of 4th grade social studies course books, CLOZE test procedure, which has and international validity, was used. Sample of the study is consisted of all 4th grades from all schools of central county of Artvin. At the end of the study, it was found that according to all formulas course books is not suitable for target population for all class level except for the formula which developed for Turkish by Ateşman. According to the Ateşman's formula course books' difficulty level is medium.

Keywords: Social studies, course book, readability

Giriş

Her sınıf farklı okuma seviyelerine ve deneyimlere sahip öğrencilerden oluşur. Bazı öğrenciler okuma seviyesinin üstünde bazı öğrenciler ise bu seviyenin altında olabilir. Aynı şekilde metinlerinde zorluk düzeyleri birbirinde farklılık göstermektedir. Öğrenciler ders kitaplarındaki bazı metinleri kolaylıkla okuyabilirken bazı metinlerde zorlanabilirler. Metinlerin okuma düzeyleri ile öğrencilerin okuma düzeylerinin örtüşmesi metinlerin kolay anlaşılmasını sağlayacaktır (Ulusoy, 2009). Ders kitapları ise öğrencilere okuma ve okuduğunu anlama sunan başlıca kaynaklardır. Sosyal bilgiler ders kitapları öğrenciye hem sosyal bilgilerin kuramsal temelini yansıtacak hem de ana dilini doğru ve düzgün kullanmasına olanak sağlayacak nitelikte olmalıdır. Ders kitaplarında benimsenen iyi bir

anlatım yöntemi doğru anlamayı da beraberinde getirir. Anlatım özelliklerinin etkili olması için sözlü ve yazılı anlatımların akıcı, açık, yalın, öz, tutarlı ve doğal olması gerekir (Demir, 2013). İyi bir anlatım özelliği için bunların yanında ders kitaplarında kullanılan hikaye, öykü, gazete haberi, anı, efsane, destan, masal, atasözü, türkü, fıkra, mani ve şiir gibi yazılı metinlerin okunabilirlik düzeyleri hedef kitlenin düzeylerine uygun olması gerekir.

Okunabilirlik kavramı, okuma materyalindeki sözcüklerin deneyimlerle ilişkili ve anımsanabilir olmasına, öğrencinin içinde bulunduğu sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik düzeye bağlı olarak, yaş, sınıf düzeyi, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişime göre farklılaşabileceği gibi metinlerarasılık kavramıyla da ilişkilendirilebilir (Baş ve İnan Yıldız, 2015). Chall'a (1988) göre okunabilirlik çalışmalarının başlamasının en büyük sebebi dilin daha anlaşılır bir şekilde ifade edilmesini sağlamaktır. Okunabilirlik ile ilgili çalışmalar Türkiye'de çok fazla olamamakla beraber, bu tür çalışmaların Batı'da daha fazla olduğu görülmektedir. Okunabilirlik çalışmaları Platon ve Aristo dönemlerinde özellikle dinler tarihi alanında kullanılmıştır. Bu çalışmaların sistemli hale gelmesi ise 1920'lerde gerçekleşmiştir. Okunabilirlik çalışmalarının temelinde ise sözcük çalışmaları ile okunabilirliğin değerlendirilmesi yatmaktadır. Buna göre eğer bir metinde birey için bilinmeyen sözcük sayısı fazlaysa veya bu sözcükler diğer metinlerde de sıkça kullanılıyorsa o metnin anlaşılması zorlaşır (Akt. Temur, 2003). Metinlerin güçlük düzeylerinin belirlenmesi amacıyla farklı ülkelerde Dale-Chall formülü, Gunning Fox Index, Frg Okunabilirlik Grafiği, Flesch-Kincaid formülü ve Raygor gibi formüller geliştirilmiştir. Ayrıca Türkçe metinler için de Ateşman tarafından Türkçe için geliştirilen formül tasarlanmıştır. Bu formüller genel anlamda metnin hangi düzeyde okuyucuya uygun olduğunu belirlemede kullanılır. Formüller genellikle seçilen metinlerin yüz kelimelik kısmına uygulanır. Okunabilirliğin tespitinde genellikle kelime uzunluğu ile cümle uzunlukları kullanılır (Zorbaz, 2007). Okunabilirlik formülleri, öğrenci düzeylerine uygun metinler seçilmesinde etkilidir. Okunabilirlik çalışmaları Türkiye'de ilk olarak 1990'lı yıllarda başlamıştır (Bağcı ve Ünal, 2013).

Okunabilirliği ölçmeye çalışan formüller genellikle metinlerin niceliksel özellikleriyle ilgilenir. Her ne kadar bu durum okunabilirliğin anlaşılabilirlikle ilgisi olmadığı şeklinde algılsa da nicel özellikler metinlerdeki dilsel ifadeleri kavramada etkili olduğundan dolayı anlamayı da etkilemektedir. Okuma gibi dinleme olgusu da anlama amaçlı bir etkinlik

olduğundan kelime ve cümle uzunluğuna dayanan okunabilirlik dinlemeyi de etkileyen bir kriterdir (Çeçen ve Aydemir, 2011). Ateşman'a (1997) göre okunabilirliğin ölçülmesinde birbirinden farklı sözcüklerin toplam sözcük sayısına oranı, eylem, edat, bağlaç gibi sözcük türleri, tek yada çok heceli sözcükler, yabancı sözcükler, zor sözcükler, tek seferlik kullanılan sözcükler, edatlı sözcük öbekleri, tamlamalar, temel ve yan cümlelerin sayıları veya oranları, eklerin sayıları ya da oranları, sözcüklerin metin içinde taşıdıkları bilgi miktarı, belirli bir alana ait terimler, belirsiz adılar, soyut veya somut kelimeler, birleşik ve basit sözcükler kullanılabilir (Akt. Durukan, 2014).

Türkçe'de okunabilirliği ortalama cümle uzunluğu ve hecelerin frekansı gibi faktörler etkilemektedir. Ortalama cümle uzunluğu Türkçe için değil diğer diller için de önemlidir. Bir cümlede kelime sayısı arttıkça, o metnin okunabilirlik düzeyi azalmaktadır (Bezirci ve Yılmaz, 2010).

Okunabilirlik formüllerine göre analiz edilen Sosyal Bilgiler ders kitabının (MEB, 2006) 66. Sayfasında yer alan "Türk adıyla kurulan ilk devlet" adlı metin ile yine aynı kitapta 78.sayfada bulunan "İslamiyet'in doğuşu ve yayılışı" adlı metnin okunabilirlik düzeyi 45 (zor) olarak belirlenmiştir (Demir, 2013).

Geçit (2010) yapmış olduğu çalışmada ortaokul 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının okunabilirlik düzeyini tespit etmeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda Ateşman tarafından Türkçe'ye uyarlanan Flesh formülü kullanılmış ve yapılan işlemler sonucu 62,403'lük değer elde edilmiş, kitabın okunabilirlik derecesininise "orta güçlükte" olduğunu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada da 4. sınıf MEB Yayınevi ve özel yayınevlerineait Sosyal Bilgiler ders kitaplarından rastgele seçilen metinlerin okunabilirlik düzeyleri Flesh Okuma Kolaylığı Okunabilirlik Formülü, SMOG Okunabilirlik Formülü, Gunning Zorluk Göstergesi, Ateşman tarafından Türkçe için geliştirilen Okunabilirlik Formülü ve Cloze Okunabilirlik testi formüllerine göre belirlenmiştir.

Bu doğrultuda MEB ve özel yayın evleri tarafından basılan ilkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının bahsi geçen formüllere göre uygunluk düzeyleriyle ilgili cevaplar aranmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın modeli doküman incelemesine dayalı betimsel bir çalışmadır. Betimlemeli çalışmalar için ortamda hiçbir değişiklik yapılmaz. Bir durumu aydınlatmak ve belirli ölçütler doğrultusunda değerlendirmeler yapmak ve olaylar arasında mevcut ilişkileri ortaya çıkarabilmek adına var olan olaylarla çalışılır (Çepni, 2005).

Evren ve Örneklem

Ülkemizde ilkokullarda okutulmak üzere MEB yayınları ve özel yayınevleri tarafından basılan bütün 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Artvin il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 5 yıl süreyle ders kitabı olarak okutulabilir izinli ders kitapları oluşturmaktadır.

Araştırmanın CLOZE testi okunabilirlik formülüne göre ders kitaplarının okunabilirlik seviyeleri belirlenirken öğrencilerden yararlanılmıştır. Araştırmanın öğrenci evrenini ülkede ki tüm özel ve resmi öğrenim kurumlarında okuyan 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın ulaşılabilir evrenini ise Artvin Merkez ilçe ve diğer ilçelerde ki özel ve devlete bağlı okullarda öğrenim gören 4. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini sadece Merkez ilçeye bağlı özel ve resmi devlet okullarının 4. sınıfında okuyan 119 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilere okunabilirlik uygulaması rehberlik saatlerinde yapılmış ve ders kitaplarından seçilen metinler uygulanmıştır. Bu nedenle herhangi bir yasal izin belgesine ihtiyaç duyulmamıştır.

Veri Toplama Araçları

İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının okunabilirlik seviyelerinin belirlenme aşamasında uluslararası alanda yapılan çalışmalarda geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış standart okunabilirlik formüllerinden aşağıda detayları açıklanan okunabilirlik formülleri uygulanmıştır. Farklı yayınevleri tarafından basılan ilkökul 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının çeşitli bölümlerinden farklı paragraflar seçilmiş ve okunabilirlik formülleri uygulanmıştır. Bu şekilde ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik dereceleri ile hedef öğrenci yaş seviyelerine uygunluğu saptanmaya çalışılmıştır.

Flesch Okuma Kolaylığı Okunabilirliği Formülü

“Flesch Okuma Kolaylığı Okunabilirlik Formülü” ve “Flesch-Kincaid Eğitim Düzeyi Formülü” olarak iki biçimi bulunmaktadır. Amaçları aynı olsa da birbirinden farklı ölçme ve ölçeklendirme yöntemleri içermektedir.

Flesch okuma kolaylığı förmülünde yüksek puan metnin kolay, düşük puan ise zor olduğunu gösterir. Bir parçadan seçilen 100 sözcüklük bir bölümde, kelimelerin ve tümcelerin uzunluğu belirlenir. Sözcüklerin uzunluğunu belirlemek için toplam hece sayısı toplam kelime sayısına bölünür. Cümlelerin uzunluğu ise toplam sözcük sayısı, toplam cümle sayısına bölünerek belirlenir. Flesch Okuma Kolaylığı puanı ve okunabilirlik düzeyleri (0-29= çok zor, 30-49= zor, 50-59= oldukça zor, 60-69= ölçünlü, 70-79= oldukça kolay, 80-89= kolay ve 90-100= çok kolay) metinlerin okunabilirlik düzeyini belirtirken metni okuyan kişinin eğitim düzeyine ilişkin bir yorum getirmez. Flesch Okuma Kolaylığı Okunabilirlik formülünün regresyon denklemi şu şekildedir:

Flesch okuma kolaylığı puanı= $206,835 - (1,015 \times \text{ortalama hece uzunluğu}) - (84,6 \times \text{ortalama tümce uzunluğu})$

Flesch-Kincaid Eğitim düzeyi formülünün denklemi ise şu şekildedir:

Eğitim düzeyi= $0,39 \times \text{ortalama tümce uzunluğu (ASL)} + 11,8 \times \text{ortalama sözcük uzunluğu (ASW)} - 15,59$

Bu denklemle elde edilen puan, okurun o metni anlaması için almış olması gereken eğitim yılına işaret eder.

SMOG Okunabilirlik Formülü

Formülün uygulama aşamasında ders kitabından yaklaşık 30 cümlelik bir bölüm seçilir. Ardından 3 ve daha fazla heceli sözcük sayısı bulunur ve bu veriler aşağıda yer alan formülde yerlerine konularak okunabilirlik sınıflandırması yapılır:

SMOG Sınıflandırması= $(3 + \sqrt{\text{çok heceli sözcük sayısı}}) + 5$ (Çepni, Gökdere ve Taş, 2001)

Gunning Zorluk Göstergesi

Formülün uygulanmasında izlenen yol şöyledir:

1. aşama: Metinden alınan 100 sözcüklük bir kesitteki tümce sayısı bulunur.
2. aşama: Toplam kelime sayısı, toplam cümle sayısına bölünerek, ortalama cümle uzunluğu belirlenir.
3. aşama: 3 ve daha fazla heceli sözcüklerin (çok heceli) sayısı belirlenir. Hecelerin değerlendirilmesinde ek açıklamalara vardır. Özel adlar, hece çizgisi olan sözcükler, -es ve -ed sonekleri getirilerek üç hece olmuş 2 heceli yalın eylemler durumlarında sözcük çok heceli kabul edilmez.
4. aşama: Çok heceli sözcük sayısı, örnek kesit içinde yer alan toplam sözcük sayısına bölünerek zor sözcük yüzdesi belirlenir.
5. aşama: İkinci aşamadan elde edilen OTU ile 4. Aşamadan elde edilen zor sözcük yüzdesi toplanır.
6. aşama: Sonuç 0.4 ile çarpılır. Formül şu şekildedir:

Eğitim d¼zeyi= 0.4 (Ortalama c¼mle uzunluğu(ASL)+zor s¼zc¼k y¼zdesi(PHW))

Ateşman tarafından T¼rkçe için geliştirilen Okunabilirlik Form¼l¼

Form¼l¼n uygulanma basamakları şunlardır:

1. Aşama: Ders kitabından yaklaşık 100'er s¼zc¼kl¼k üç paragraf seçilir.
2. Aşama: Paragraf içindeki hecelerin ortalama sayısı bulunur.
3. Aşama: Her paragraftaki t¼mcelerin ortalama uzunlukları hesaplanır.
4. Aşama: Aşağıdaki denklem uygulanır ve çıkan sonuç okunabilirlik aralıklarına g¼re (100-90: Çok kolay, 89-70: Kolay, 69-50: Orta g¼çl¼kte, 49-30: Zor, 29-1: Çok zor) değerlendirilir.

Kolay okuma puanı= $198,825 - 40,175(\text{Hece olarak ortalama s¼zc¼k uzunluğu}) - 2,610(\text{S¼zc¼k olarak ortalama t¼mce uzunluğu})$

CLOZE Okunabilirlik Testi

CLOZE okunabilirlik testinde yapılandırma, uygulama, ölçme ve yorumlama basamakları kullanılarak metnin okunabilirliği hesaplanır.

- Yapılandırma: Ders kitabından öğrencilerin hiç karşılaşmadıkları 275 kelimelik bir parça seçilir. Parçanın İlk c¼mlesine dokunulmaz. Ortaokul seviyesinde bir ders kitabından ikinci c¼mleden itibaren her 7-9 kelimedenden biri seçilir, kaydedilir ve silinir. Silinen yer koyu bir şekilde boşluk bırakılarak belirli hale getirilir.
- Yönetim (Uygulama): Uygulama öncesinde çalışmanın amacı açıklanır. Öğrencilerin koyu şekilde belirtilen bolukları doldurmaları istenir.

- Ölçme: Der kitabında ki paragrafta yazılan kelime doğru kabul edilir. Öğrencilerin herbirine ait değerlendirme kağıtları öğrencilerin genel başarı düzeyleri dikkate alınır ve değerlendirilir.
- Yorumlama: Değerlendirme sonucu doğru cevap sayısı mevcut boşlukların oranına göre yüzde değerleri alınır. Elde edilen sonuçlar %40-%60 arasında ise öğrencilerin ders kitabını okurken zorlanmamaları adına bir rehber eşliğinde okumaları gerektiği şeklinde yorumlanır. Elde edilen sonuçların %60 ve üzerinde çıkması ders kitabının öğrenci seviyesi için uygun olduğunu, %40 ve altında elde edilen sonuçlarda ders kitabının hedef kitle için zor olacağı şeklinde yorumlanır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde çalışmadan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Cloze Testine Göre Değerlendirme Sonuçları (N=130)

Puan	Öğrenci sayısı	Örneklem içindeki yüzdeleri
60 ve üzerinde puan	25	%21
40-60 arası puan	4	%3
40 ve altında puan	90	%76

Tablo 1’de Cloze testinde 60 ve üzeri puan alan öğrencilerin %21, 40-60 arası puan alan öğrencilerin %3 ve 40 puan ve altında puan alan öğrencilerin %76 oranında olduğu söylenebilir. 40 ve altında puan alan öğrencilerin %76 gibi büyük bir oranda olması ders kitaplarında yer alan metinlerin muhtemelen öğrenciler için zor olacağını ifade etmektedir.

İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının sınıf düzeyine uygunluğunu araştırmak için farklı yayın evlerine ait kitaplardan rastgele seçilen metinlere Flesh Okuma Kolaylığı Okunabilirlik Formülü, Powers-Summer-Kearl Okunabilirlik Formülü, SMOG Okunabilirlik Formülü, Gunning Zorluk Göstergesi ve Ateşman tarafından Türkçe için geliştirilen Okunabilirlik Formülü uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 2. Özel Yayınevi-A 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Flesch-Kincaid Okuma Kolaylığı Okunabilirlik Formülüne Göre Değerlendirme Sonuçları

Metin/ Sayfa Numarası	Kelime Sayısı	Cümle Sayısı	Hece Sayısı	ASL	ASW	Sınıf Düzeyi	Okuma Yaşı
1/21	99	18	286	5,5	2,8	19,59	24,59
2/94	97	12	295	8,08	3,04	23,43	28,43
3/165	100	11	297	9,09	2,97	23,01	28,01
Ortalama Sınıf Düzeyi						22,01	
Ortalama Okuma Yaşı							27,01

Flesch-Kincaid okunabilirlik formülü denklemine göre elde edilen puan okurun o metni anlaması için almış olması gereken eğitim yılına işaret eder. Tablo 2'ye bakıldığında, Flesch-Kincaid okunabilirlik formülü sonuçlarına göre kitabın ortalama sınıf düzeyi 22 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda bu kitabı okuyabilecek olan kitlenin 22 yıl süren bir eğitim almış ve ortalama 27 yaş seviyesinde olmaları gerekmektedir. Elde edilen sonuç ders kitabını okuyacak öğrenci kitlesi için, sınıf düzeyinden ve okuma yaşından yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Özel Yayınevi-A 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Flesch Okuma Kolaylığı Okunabilirlik Formülüne Göre Değerlendirme Sonuçları

Metin/ Sayfa Sayısı	Kelime Sayısı	Cümle Sayısı	Hece Sayısı	ASL	ASW	Sınıf Düzeyi	Okuma Yaşı
1/21	99	18	286	5,5	2,8	-35,62	-29,62
2/94	97	12	295	8,08	3,04	-58,55	-52,55
3/165	100	11	297	9,09	2,97	-53,65	-47,65
Ortalama Sınıf Düzeyi						-49,27	
Ortalama Okuma Yaşı							-43,27

Tablo 3 incelendiğinde Flesch Okuma Kolaylığı formülüne göre özel bir yayınevi olan Dikey Yayınları ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının ortalama okuma kolaylığı puanının -49,27 olarak hesaplanmıştır. Bu durum sınıf düzeyi değerinin anlamsız çıkmasına sebep olduğundan sınıf düzeyi belirlenememiştir.

Tablo 4. Özel Yayınevi-A 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Gunning Zorluk Göstergesi Formülüne Göre Değerlendirme Sonuçları

Metin/ Sayfa Sayısı	Kelime Sayısı	Cümle Sayısı	Çok heceli S. S.	ASL	PHW	Sınıf Düzeyi	Okuma Yaşı
1/23	103	14	46	7,35	44,66	20,80	26,80
2/30	104	15	59	6,93	56,73	25,46	31,46
3/150	100	11	45	9,09	45	21,63	27,63
Ortalama Eğitim Düzeyi						22,62	
Ortalama Okuma Yaşı							28,63

Özel yayınevi baskılı 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabından rastgele seçilen metinler Gunning Zorluk Göstergesi formülüne göre incelenmiş ve Tablo 5'te verilen verilere ulaşılmıştır. Tablo 4 incelendiğinde ders kitabının hem okuma yaşının hem de eğitim düzeyinin henüz 10 yaşında olan hedef kitleden çok yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Özel Yayınevi-A 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının SMOG Okunabilirlik Formülüne Göre Değerlendirme Sonuçları

Metin/Sayfa Sayısı	Cümle sayısı	Çok heceli sözcük sayısı	Sınıf Düzeyi
1/165-166	30	171	21,07
2/30-31	30	167	20,9
3/121-122	30	245	23,65
Ortalama Okuma Yaşı			21,87

Tablo 5 incelendiğinde SMOG Okunabilirlik formülüne göre özel bir yayınevi olan Dikey Yayınları ilkököl 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının ortalama okuma yaşı puanının 21,87 olarak hesaplandığı görülmektedir. Elde edilen sonuç ders kitabının hedef kitle öğrencilerinin okuma yaşından yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 6. Özel Yayınevi-A 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Ateşman Tarafından Türkçe İçin Geliştirilen Okunabilirlik Formülüne Göre Değerlendirme Sonuçları

Metin/Sayfa Sayısı	Kelime Sayısı	Cümle Sayısı	Çok heceli S. S.	ASL	ASW	Eğitim Düzeyi	Değer Aralığı
1/23	97	14	281	6,92	2,89	64,65	Orta Güçlükte
2/43	102	8	299	9,27	2,93	56,91	Orta Güçlükte
3/165	100	11	307	9,09	3,07	51,76	Orta Güçlükte
Ortalama Okunabilme Seviyesi						57,77	Orta Güçlükte

Literatür incelendiğinde birçok okunabilirlik formülünün genellikle İngilizce dil yapısına göre hazırlandığını ve Türkçe metinlerde gerçek sonucu göstermediği ile ilgili eleştirilere rastlanılmaktadır (Zorbaz, 2007). Ateşman tarafından Türkçe için geliştirilen okunabilirlik formülü ile değerlendirilen Dikey Yayıncılığa ait ilkököl 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının verileri Tablo 6'da verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre bahsi geçen ders kitabının ortalama okunabilme seviyesi orta güçlükte olarak saptanmıştır.

Tablo 7. Özel Yayınevi-B 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Flesch-Kincaid Okuma Kolaylığı Okunabilirlik Formülüne Göre Değerlendirme Sonuçları

Metin/Sayfa Numarası	Kelime Sayısı	Cümle Sayısı	Hece Sayısı	ASL	ASW	Sınıf Düzeyi	Okuma Yaşı
1/21	97	11	252	8,81	2,59	18,40	23,40
2/68	100	9	285	11,1	2,85	22,36	27,36
3/96	99	9	289	11	2,89	22,80	27,80
Ortalama Sınıf Düzeyi						21,18	
Ortalama Okuma Yaşı							26,18

Flesch-Kincaid okunabilirlik formülü denklemine göre elde edilen puan okurun o metni anlaması için almış olması gereken eğitim yılına işaret eder. Tablo 7'ye bakıldığında, Flesch-Kincaid okunabilirlik formülü sonuçlarında kitabın ortalama sınıf düzeyi 21 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda bu kitabı okuyabilecek olan kitlenin 21 yıl süren bir eğitim almış ve ortalama 26 yaş seviyesinde olmaları gerekmektedir. Elde edilen sonuç ders kitabını okuyacak öğrencilerin, sınıf düzeyinden ve okuma yaşından oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 8. Özel Yayınevi-B 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Flesch Okuma Kolaylığı Okunabilirlik Formülüne Göre Değerlendirme Sonuçları

Metin/ Sayfa Sayısı	Kelime Sayısı	Cümle Sayısı	Hece Sayısı	ASL	ASW	Sınıf Düzeyi	Okuma Yaşı
1/21	97	11	252	8,81	2,59	-21,22	-15,22
2/68	100	9	285	11,1	2,85	-45,54	-39,54
3/96	99	9	289	11	2,89	-48,82	-42,82
Ortalama Sınıf Düzeyi						-38,52	
Ortalama Okuma Yaşı							-32,52

Tablo 8'e bakıldığında Flesch Okuma Kolaylığı formülünün uygulanmasıyla elde edilen Evrensel Yayınları ilkököl 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının ortalama okuma kolaylığı puanı -38,52'dir. Bu durum sınıf düzeyi değerinin anlamsız çıkmasına sebep olduğundan sınıf düzeyi belirlenememiştir.

Tablo 9. Özel Yayınevi-B 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Gunning Zorluk Göstergesi Formülüne Göre Değerlendirme Sonuçları

Metin/ Sayfa Sayısı	Kelime Sayısı	Cümle Sayısı	Çok heceli S. S.	ASL	PHW	Sınıf Düzeyi	Okuma Yaşı
1/65	99	9	43	11	43,4	21,76	27,76
2/88	100	15	54	6,66	54	24,26	30,26
3/97	101	10	63	10,10	62,3	28,96	34,96
Ortalama Eğitim Düzeyi						24,99	
Ortalama Okuma Yaşı							30,99

Özel yayınevi baskılı 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabından rastgele seçilen metinler Gunning Zorluk Göstergesi formülüne göre incelenmiş ve Tablo 9'd verilen verilere ulaşılmıştır. Tablo 9 incelendiğinde ders kitabının hem okuma yaşının hem de eğitim düzeyinin henüz 10 yaşında olan hedef kitleden çok yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Özel Yayınevi-B 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının SMOG Okunabilirlik Formülüne Göre Değerlendirme Sonuçları

Metin/Sayfa Sayısı	Cümle sayısı	Çok heceli sözcük sayısı	Sınıf Düzeyi
1/22	30	262	24,18
2/63	30	166	20,88
3/119	30	153	20,36
Ortalama Okuma Yaşı			21,80

Tablo 10 incelendiğinde SMOG Okunabilirlik formülüne göre özel bir yayınevi olan Evrensel Yayınları ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının ortalama okuma yaşı puanının 21,80 olarak hesaplandığı görülmektedir. Elde edilen sonuç ders kitabının hedef kitle öğrencilerinin okuma yaşından yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 11. Özel Yayınevi-B 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Ateşman Tarafından Türkçe İçin Geliştirilen Okunabilirlik Formülüne Göre Değerlendirme Sonuçları

Metin/Sayfa Sayısı	Kelime Sayısı	Cümle Sayısı	Çok heceli S.	ASL	ASW	Eğitim Düzeyi	Değer Aralığı
1/21	96	11	246	8,72	2,56	73,21	Kolay
2/90	97	7	217	13,85	2,23	73,08	Kolay
3/117	102	13	383	7,84	3,75	27,70	Çok Zor
Ortalama Okunabilme Seviyesi						57,99	Orta Güçlükte

Ateşman tarafından Türkçe için geliştirilen okunabilirlik formülü ile değerlendirilen Dikey Yayıncılığa ait ilkökul 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının verileri Tablo 11’de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre bahsi geçen ders kitabının ortalama okunabilme seviyesi orta güçlükte olarak saptanmıştır. Evrensel Yayınları ders kitabının Ateşman tarafından Türkçe için geliştirilen okunabilirlik formülü sonuçlarında dikkati çeken nokta aynı ders kitabında hem kolay hem de çok zor metinlerin bir arada verilmesidir.

Tablo 12. MEB Yayınevi 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Flesch-Kincaid Okuma Kolaylığı Okunabilirlik Formülüne Göre Değerlendirme Sonuçları

Metin/Sayfa Numarası	Kelime Sayısı	Cümle Sayısı	Hece Sayısı	ASL	ASW	Sınıf Düzeyi	Okuma Yaşı
1/16	99	15	282	6,6	2,84	20,59	25,59
2/132	101	11	296	9,18	2,93	22,56	27,56
3/146	103	12	317	8,58	3,07	24,07	29,07
Ortalama Sınıf Düzeyi						22,40	
Ortalama Okuma Yaşı							27,40

Flesch-Kincaid okunabilirlik formülü denklemine göre elde edilen puan okurun o metni anlaması için almış olması gereken eğitim yılına işaret eder. Tablo 12'ye bakıldığında, uygulanan Flesch-Kincaid okunabilirlik formülü sonuçlarında kitabın ortalama sınıf düzeyi 22 olarak bulunmuştur. Bu durumda bu kitabı okuyabilecek olan kitlenin 22 yıl süren bir eğitim almış ve ortalama 27 yaş seviyesinde olmaları gerekmektedir. Elde edilen sonuç ders kitabını okuyan öğrencilerin sınıf düzeyinden ve okuma yaşından oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 13. MEB Yayınevi 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Flesch Okuma Kolaylığı Okunabilirlik Formülüne Göre Değerlendirme Sonuçları

Metin/ Sayfa Sayısı	Kelime Sayısı	Cümle Sayısı	Hece Sayısı	ASL	ASW	Sınıf Düzeyi	Okuma Yaşı
1/16	99	15	282	6,6	2,84	-40,83	-35,83
2/132	101	11	296	9,18	2,93	-50,36	-45,36
3/146	103	12	317	8,58	3,07	-62,23	-57,23
Ortalama Sınıf Düzeyi						-51,14	
Ortalama Okuma Yaşı							-46,14

Tablo 13'e bakıldığında Flesch Okuma Kolaylığı formülü MEB Yayınları ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının ortalama okuma kolaylığı puanı -51,14 olarak hesaplanmıştır. Bu durum sınıf düzeyi değerinin anlamsız çıkmasına sebep olduğundan sınıf düzeyi belirlenememiştir.

Tablo 14. MEB Yayinevi 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Gunning Zorluk Göstergesi Formülüne Göre Değerlendirme Sonuçları

Metin/ Sayfa Sayısı	Kelime Sayısı	Cümle Sayısı	Çok heceli S. S.	ASL	PHW	Sınıf Düzeyi	Okuma Yaşı
1/107	100	10	74	10	74	33,6	39,6
2/148	97	9	56	10,7	57,7	27,36	33,36
3/98	98	10	60	9,8	61,2	28,4	34,4
Ortalama Eğitim Düzeyi						29,78	
Ortalama Okuma Yaşı							35,78

MEB Yayınları baskılı 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabından rastgele seçilen metinler Gunning Zorluk Göstergesi formülüne göre incelenmiş ve Tablo 14’te verilen verilere ulaşılmıştır. Tablo 14 incelendiğinde ders kitabının hem okuma yaşının hem de eğitim düzeyinin henüz 10 yaşında olan hedef kitleden çok yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 15. MEB Yayinevi 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının SMOG Okunabilirlik Formülüne Göre Değerlendirme Sonuçları

Metin/Sayfa Sayısı	Cümle sayısı	Çok heceli sözcük sayısı	Sınıf Düzeyi
1/24	30	97	17,8
2/85	30	161	20,6
3/161-162	30	165	19,8
Ortalama Okuma Yaşı			19,73

Tablo 15 incelendiğinde SMOG Okunabilirlik formülüne göre özel bir yayinevi olan Dikey Yayınları ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının ortalama okuma yaşı puanının 19,73 olarak hesaplandığı görülmektedir. Elde edilen sonuç ders kitabının hedef kitle öğrencilerinin okuma yaşından yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 16. MEB Yayinevi 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabının Ateşman Tarafından Türkçe İçin Geliştirilen Okunabilirlik Formülüne Göre Değerlendirme Sonuçları

Metin/Sayfa Sayısı	Kelime Sayısı	Cümle Sayısı	Çok heceli S. S.	ASL	ASW	Eğitim Düzeyi	Değer Aralığı
1/108	98	8	303	12,25	3,09	42,71	Zor
2/115	104	12	316	8,66	3,03	54,49	Orta Güçlükte
3/126	103	11	281	9,36	2,72	65,11	Orta Güçlükte
Ortalama Okunabilme Seviyesi						54,10	Orta Güçlükte

Ateşman tarafından Türkçe için geliştirilen okunabilirlik formülü ile değerlendirilen MEB Yayıncılığa ait ilkökul 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının verileri Tablo 16’da verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre bahsi geçen ders kitabının ortalama okunabilme seviyesi orta güçlükte olarak saptanmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Çalışmanın amacı doğrultusunda MEB ve özel yayın evleri tarafından basılan ilkökul 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının Flesh Okuma Kolaylığı Okunabilirlik Formülü, SMOG Okunabilirlik Formülü, Gunning Zorluk Göstergesi, Ateşman tarafından Türkçe için geliştirilen Okunabilirlik Formülü ve Cloze Okunabilirlik testi formüllerine göre okunabilirlik düzeyleri incelenmiş ve aşağıda ki sonuçlar elde edilmiştir.

CLOZE okunabilirlik testi sonuçlarına göre incelenen ilkökul 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hepsinden 40 puan ve altında olacak şekilde puan elde edilmiştir. Bu sonuç ders kitaplarının muhtemelen öğrenciler için zor olacağına ve bir rehber eşliğinde okunması gerektiğine işaret eder. Diğer okunabilirlik testlerinden farklı olan CLOZE test, cümle uzunluğu ve hece sayısı gibi faktörlerden tamamen bağımsız ve öğrencilere uygulanması mümkün olan bir yöntem olduğu için avantajlıdır.

Flesch-Kincaid okuma kolaylığı okunabilirlik formülüne göre 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında 22 yıl (MEB Yayıncılık), 22 yıl (Özel Yayinevi-A) ve 21 yıl (Özel Yayinevi-B)

eğitim almaları şeklinde sonuşlanmıştır. Elde edilen bütün sonuçlar gösteriyor ki incelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hepsi Flesch-Kincaid okuma kolaylığı okunabilirlik formülüne göre hazırlanığı hedef kitle için uygun değildir.

Bahsi geçen ders kitaplarının hepsi Flesch Okuma Kolaylığı Okunabilirlik formülüne göre değerlendirilmiş ve negatif sayılar elde edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar sınıf seviyesi değerlerinin anlamsız ııkmasına neden olmuş ve sınıf seviyeleri saptanamamıştır. İlgili alanyazın incelendiğinde ıakmak ve ıil'in (2014) ıalışmalarında da elde edilen sonuçların negatif değerlerde olduğu görülmektedir.

Gunning Zorluk Göstergesi okunabilirlik formülüne göre 10 yaş seviyesinde olan 4. sınıf bir ğrenci için 30 yıl (MEB Yayıncılık), 23 yıl (zel Yayınevi-A), 25 yıl (zel Yayınevi-B) eğitim düzeyi sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda ders kitaplarını okuyacak öğrenciler ile kitabın okunma yaşı arasında oldukça fazla fark vardır.

Yapılan ıalışmada SMOG okunabilirlik formülüne göre değerlendirilen 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının 20 yaş (MEB Yayıncılık), 22 yaş (zel Yayınevi-A) ve 22 yaş (zel Yayınevi-B) ve düzeyinde olduğu lçlmştir.

Dilbilgisi bakımından her dil farklılık göstermektedir. Okunabilirlik zerine genellikle İngilizce dil yapısı göz önünde bulundurularak formüller geliştirilmiştir. Bu durum farklı dillerde yapılan ıalışmalarda gerçeği yansıtmamaktadır. Her dilin kendine özgü bir okunabilirlik formülü olması gerekmektedir. Türkçe için okunabilirlik formülü Ateşman tarafından geliştirilmiştir. Aşağıda Ateşman tarafından Türkçe dil yapısına uygun olarak geliştirilen okunabilirlik formülünün sonuçlarına yer verilmiştir.

ıalışmanın örneklem grubunda yer alan ders kitaplarının farklı bölümlerinden seçilen 3 metne Ateşman tarafından Türkçe için geliştirilen okunabilirlik formülü uygulanmış orta güçlükte metinler olduğu saptanmıştır.

Elde edilen bütün bulgular göz önünde bulundurularak söylenilebilir ki; Türkçe dil yapısına uygun olmayan literatürde kabul görmüş okunabilirlik formülleri Türkçe metinlerin okunabilirlik seviyesini göstermede tutarlı sonuçlar vermemektedirler. Ateşman tarafından

Türkçe için geliştirilen ve Türkçe dil yapısı için tek formül olan okunabilirlik formülü ile okunabilirlikleri ölçülen ilkököl 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının okunabilirlik düzeyi orta güçlükte olarak bulunmuştur. Bireysel farklılıklardaki öğrencilerin bulunduğu sınıf ortamlarında orta güçlükte ki metinler çoğu öğrenci için anlaşılması zor metinler olabilir. Bu sebeple ders kitapları hazırlanırken okunabilirlik seviyelerine dikkat edilmeli ve her öğrenciye hitap edecek şekilde kolay metinlerin hazırlanması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, ülkemizde yapılan okunabilirlik çalışmalarının sonuçlarıyla tutarlık göstermektedir. Hazırlanan ders kitaplarının çoğunun okunabilirlik seviyesi hedef yaş kitleye uygun değildir (Durukan, 2014; Hızarcı, 2009; Topkaya, Ulu Kalın ve Yılar, 2015).

Kaynakça

- Ateşman, E. (1997). Türkçede okunabilirliğin ölçülmesi. *AÜ TÖMER Dil Dergisi*, 58, 171-174.
- Bağcı, H. & Ünal, Y. (2013). İlköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeyi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(3), 12-28.
- Baş, B. & İnan Yıldız, F. (2015). 2. sınıf Türkçe Ders kitabındaki metinlerin okunabilirlik açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 52-61.
- Bezirci, B. & Yılmaz, A. E. (2010). Metinlerin okunabilirliğinin ölçülmesi üzerine bir yazılım kütüphanesi ve Türkçe için yeni bir okunabilirlik ölçütü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 12(3), 49-62.
- Chall, J. S. (1988). *Readability: the beginning years*, İçinde; Zagaluk, B. Jay Samuel, S. (ed) International Reading Association Inc.
- Çakmak, G. ve Çil, E. (2014). 4. sınıf fen ve teknoloji ders kitabının okunabilirlik formülleriyle değerlendirilmesi: Canlılar dünyasını; gezelim, tanıyalım örneği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 1(3), 1-26.
- Çeçen, M. A. & Aydemir, F. (2011). Okul öncesi hikaye kitaplarının okunabilirlik açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 185-194.
- Çepni, S. (2005). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Üçyol Kültür Merkezi Yayınları.

- Çepni, S., Gökdere, M. ve Taş, E. (2001). Mevcut fen bilgisi kitaplarının bazı okunabilirlik formülleri ile değerlendirilmesi. *Yeni Bin Yılın Başında Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu* içinde (s.356-363). İstanbul: Maltepe Üniversitesi.
- Demir, T. (2013). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu sosyal bilgiler*, İçinde; B. Akbaba (Ed.), Sosyal bilgiler ders kitaplarında dil ve anlatım. Pegem: Ankara, ss.105-144.
- Durukan, E. (2014). Metinlerin okunabilirlik düzeyleri ile öğrencilerin okuma becerileri arasındaki ilişki. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(3), 68-76.
- Geçit, Y. (2010). İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının okunabilirlik derecesinin Türkçeye uyarlanmış Flesh formülüne göre değerlendirilmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 5(3), 903-910.
- Hızarcı, S. H. (2009). *İlköğretim 6. sınıf yeni sosyal bilgiler ders kitaplarının okunabilirlik düzeylerinin incelenmesi*, Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- MEB (2006). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6. sınıf ders kitabı*. MEB Yayınları, Ankara.
- Temur, T. (2003). Okunabilirlik (readability) kavramı. *TÜBAR-XIII*, 169-180.
- Topkaya, Y., Ulu Kalın, Ö. ve Yılar, B. (2015). Readability of the primary education 8th grade citizenship and democracy education textbook and its sustainability for target age level. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 3(1), 480-491.
- Ulusoy, M. (2009). Boşluk tamamlama testinin okuma düzeyini ve okunabilirliği ölçmede kullanılması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 105-126.
- Zorbaz, K. Z.(2007). Türkçe ders kitaplarındaki masalların kelime-cümle uzunlukları okunabilirlik düzeyleri üzerine bir değerlendirme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(1), 87-101.

Analysis of 4th grade social studies coursebook according to various readability formulas

Özlem Ulu Kalın, Arcan Aydemir

Introduction

Although the concept of readability seems to be popular recently, readability study is a basic concept that has a long history. Although it was mostly used in correspondences among

institutions and military organizations, it has become a concept on which linguists and scientists study and make researches.

The concept of readability may vary if words in the reading material are associated with the experiences and if they can be remembered; in addition to this, socio-cultural and socio-economic level of the student, his/her age, grade, cognitive, affective and psychomotor development may affect the concept and it can be associated with the concept of intertextuality. The biggest reason that affects the start of readability studies is to ensure language become more understandable. There aren't many studies about readability in Turkey while there are many studies about the issue in Western countries. Readability studies were used especially in the field of the history of religions in the period of Plato and Aristotle. These studies were systemized during 1920s. The bases of these studies are vocabulary studies and evaluation of readability. According to this, if there are many unknown words in a text and these unknown words are also used in other texts, then it becomes difficult to understand the text. In order to determine the difficulty level of texts, many formulas have been developed in different countries; some of these formulas are Dale-Chall formula, GunningFox Index, Frg readability graphic, Flesch-Kincaid formula and Raygor. There is a readability formula developed by Ateşman for Turkish texts. These formulas are generally used in order to determine the readability level of texts for readers. Formulas are generally practiced on 100 words in chosen texts. In determining readability, word and sentence length are evaluated. Readability formulas are effective in choosing texts that are proper for students. Readability studies firstly started in 1990s in Turkey.

Formulas that measure readability generally focus on quantitative features of texts. Although this situation is perceived as if readability has no relation with understandability, qualitative features affect comprehending linguistic expressions, thus affect understanding. Like listening, reading is an activity that aims at understanding and it is a criterion that relies on word and sentence length and affects listening. Readability of Turkish sentence structure is affected by factors such as sentence length and frequency of syllables. Average sentence length is important for other languages too. Readability level of a sentence decreases in line with the increase in the number of words in a sentence.

Learning disability is defined as the disability of an individual who needs special education or assistance in order to understand and use verbal or written language; these individuals may have difficulty in one or more information obtaining processes which causes difficulty in listening, speaking, reading, writing, spelling, focusing or making mathematical operations.

Individuals with learning disability have the biggest problem in reading. Most of these students have the same intelligence levels with others, but as they cannot understand what they read, they have learning disabilities.

Course books in Turkey are one of the most beneficial education materials as they are reachable, they are distributed by the government and students can obtain information from single source.

Recently, the concept of readability has become significant in Turkey and around the world. With this development, analysis of course books in terms of readability level has become a significant necessity.

In this study, readability of primary education 4th grade Social Studies course book, published by the Ministry of National Education and some private publishing companies, is attempted to be evaluated by Flesch Reading Ease, Readability Formula, SMOG Readability Formula, Gunning Fog Index, Fry Graphic readability formula and Readability formulas for Turkish texts developed by Ateşman.

Method

The model of this research is descriptive which depends on document analysis.

Environment and Sampling

All of the primary education 4th grade Social Studies course books, published by the Ministry of National Education and some private publishing companies in Turkey are the environments of this research. Sampling of the research is the course books used in Artvin city center, which

are approved by the Ministry of National Education, Board of Education and Discipline for 5 years. (Ministry of national education

Students are used while determining readability levels of course books by CLOZE test readability formula of the research. Student environment of the research is 4th grade students in the entire private and public schools in Turkey. Reachable environment of the research is made of 4th grade students in Artvin city, central district and other districts private and state schools.

Sampling of the research is made of 119 students in 4th grade Artvin city, central district private and state schools. Readability practice is conducted on students during counseling course hours and texts chosen from course books are used. This is why, there is no need for a legal permission document.

Data Collection Tools

Felsch Reading Ease Readability Formula, SMOG Readability Formula, Gunning Fog Index, Flesch-Kincaid education level formula and CLOZE readability test formulas are used on texts that are randomly chosen from 4th grade course books and data are collected.

Numbers of sentences, words, polysyllabic words that are chosen from the beginning, middle and end of course books are taken into consideration and formulas

Findings, Discussion and Results

Readability levels of 4th grade course books, which are published by National Council of Education and some private publishing houses are analyzed according to Felsch Reading Ease Readability Formula, SMOG Readability Formula, Gunning Fog Index, Readability formula developed by Ateşman for Turkish texts and CLOZE readability test formulas and below mentioned results are obtained.

According to CLOZE readability test results, scores obtained from 4th grade Social Studies course books are 40 and below. This result shows that course books are probably difficult for target students.

According to Flesch-Kincaid Reading Ease Readability formula, 4th grade students should get 22 years of education for the course book by Ministry of National Education Publishing, 21 years of education for the course book by Private Publishing House-B and 22 years of education for the course book by Private Publishing House-A. In Turkey, being in the 4th grade means having 4 years of education; according to this fact, the above mentioned social studies course books aren't proper for the target group of students when Flesch-Kincaid reading ease readability formula is taken into consideration.

All of the above mentioned course books are evaluated according to Flesch Reading Ease Readability formula and negative scores are obtained. These results caused meaningless grade level value and grade level couldn't be determined because of this.

According to Gunning Fog index readability formula, a 4th grade student, who is at the age of 10, should get 30 years of education for the course book by Ministry of National Education Publishing, 25 years of education for the course book by Private Publishing House-B and 23 years of education for the course book by Private Publishing House-A. According to these results, there is a big difference between the ages of students and the levels of course books.

In this study, results of SMOG readability formula indicates the smallest gap between the age of target students and readability level of course books. According to SMOG, course book by the Ministry of National Education Publishing is proper for students at the age of 20, course book by Private Publishing House-B is proper for students at the age of 22, and course book by Private Publishing House-A is proper for students at the age of 22.

Readability formula developed by Ateşman is conducted on 3 articles chosen from different parts of course books and it is determined that the texts' difficulty levels vary between difficult, difficult, medium difficult and easy. According to Ateşman's readability formula, difficulty average of 4th grade Social Studies course book by Private Publishing House-A is 'difficult' while the other course books are 'medium difficult'.

Based on the obtained data, it can be said that; readability formulas in the related literature which aren't proper for Turkish language structure don't give consistent and reliable results in terms of showing Turkish texts' readability levels. According to these readability formulas, 4th grade Social Studies course books are either much higher or lower than the target groups' levels. The only readability formula that is developed for Turkish language is formulized by Ateşman. According to this formula, 4th grade course books' readability levels are; Private Publishing House-A house course book is difficult, course book by the Ministry of National Education Publishing and course book by Private Publishing House-B are medium difficult. Medium difficult course books may be difficult to understand especially in classrooms full of students with individual differences. In order to prevent this, readability levels should be analyzed and taken into consideration and texts that are easy and proper for different students in the same class should be prepared.

Results obtained in this study are consistent with the readability studies carried out in Turkey. Most of the course books' readability levels aren't proper for the target students' age.